

De slangwoorden van Nederlandse afkomst in het Amerikaans

door

MARRON C. FORT

Na hun overwinning in 1664 hebben de Engelsen getracht het Nederlands in de voormalige kolonie Nieuw-Nederland uit te roeien, maar de taal werd officieel gebruikt als tweede taal in de stad New York tot 1764, in Albany tot 1782 en in Kingston tot 1808. Op Long Island, in de stad New York en langs de Hudson was het Nederlands, vooral onder de oudere bevolking en de negers, de volkstaal tot het begin van de negentiende eeuw¹.

De beroemde Amerikaanse lexikograaf Noah Webster veronderstelde in 1786 dat iedere beschaafde burger van Albany Nederlandse preken kon verstaan. Een Engelsman schrijft ook over dit tijdperk, dat in sommige streken ambtenaren grote moeite hadden om mensen te vinden die over voldoende Engelse taalkennis beschikten om als juryleden voor een gerecht te zitten². Veel bekende plaatsnamen getuigen van de grote invloed van het Nederlands in de omgeving van New York: *Brooklyn* (Ndl. *Breukelen*), *Coney Island* (Ndl. *Konijn-Eiland*), *Bushwick* (Ndl. *Boswijk*) en *Flatbush* (Ndl. *het Vlakke Bos*)³.

Voor de afstammelingen van de eerste kolonisten was de Nederlandse taal bijna heilig. In 1846, toen de deelstaat New York zijn grondwet herzag, werd voorgesteld dat het stemrecht voorbehouden moest blijven aan degenen die én Engels én Nederlands konden lezen⁴. In enkele afgelegen uithoekjes van de Hudson-Daal werd Nederlands tot rond 1900 gesproken.

Een tweede uitstralingspunt van het Nederlands in Noord-Amerika waren de Nederlandse neerzettingen in Michigan (Van Raalte-kolonie) en Iowa (Scholte-groep). De invloed van deze kolonies was minder sterk, omdat ze naar verhouding geïsoleerd waren.

Het Nederlands is heden ten dage bijna overal vervangen door

1. Bertus Harry Warbeke, *Dutch Emigration to North America*, (New York, 1944), p. 70.

2. L. Mencken, *The American Language*, (New York, 1961), Supplement 1, pp. 141-142.

3. Mario Pei, *The Story of the English Language*, (New York, 1967).

4. Arnold Mulder, *Americans from Holland*, (Philadelphia, 1947), p. 69.

het Engels, maar vele Nederlandse woorden schuilen nog in onze Amerikaanse slang. Slang is in zekere zin een ondergedoken taal. Slangwoorden leven voort in het mondelinge verkeer van een bepaalde maatschappij, maar ze worden heel zelden op het papier gebracht. Men vindt ze vooral in „comics”, detectiveromans en sportberichten. De meeste Amerikaanse slangwoorden van Nederlandse afkomst zijn niet eens voor een Nederlander als zodanig herkenbaar. Ze hebben zich, wat spelling en uitspraak betreft, volledig ingeburgerd en hebben in de meeste gevallen hun oorspronkelijke betekenis verloren. We kunnen ook niet precies vaststellen wanneer ze in het Amerikaans Engels zijn ingeslopen, daar betrouwbare schriftelijke bronnen ontbreken. We hebben dus bij het opstellen van de volgende lijst alleen maar slangwoorden uitgekozen aan de Nederlandse afkomst waarvan men nauwelijks kan twijfelen.

bazoo /bazu:/ [Ndl. *bazuin*, trompet, schuiftrombone, horen].

De mond als (meestal overluid) spraakorgaan beschouwd:
Close your big bazoo.

blubber /blʌbər/ [Ndl. *blubberen*, onduidelijk spreken, stamelen].

Spreken terwijl men snikt en huilt; spreken al huilende: *He blubbered his name.*

boff /bɔf/ [Ndl. *bof*, 1. nabootsing van de doffe slag van iets zwaars dat plotseling neervalt; 2. slag, stoot; 3. goed geluk, een gelukkig toeval, een buitenkansje.

Ndl. *boffen*, door het fortuin begunstigd worden, geluk hebben].

1. Met de vuist of het vlak van de hand slaan: *She boffed him with a bottle.*

2. Hartelijk gelach, of een grap die zo'n gelach voortbrengt: *That joke was a real boff.*

3. Zich geslachtelijk verenigen: *He gets boffed on Saturday night.*

4. Een bijzonder succesvol toneel of -televisiespel, of andere opvoering: *The play was a real boff.*

boss /bɔs/ [Ndl. *baas* in de zin van: iemand die in iets zeer bedreven is; wat groot, flink in zijn soort is].

1. Meest bekend; van de eerste rang: *He is a boss ballplayer!*

2. Uitstekend, groots, fijn: *That suit is really boss.*

caboodle /kəbu:dəl/ [Ndl. (*ge*) *boedel*, het geheel van iemands vermogen of nalatenschap].

De hele boel, de hele groep : *The whole caboodle came along.* *Caboodle* komt meestal voor in de uitdrukking *kit and caboodle* waar *kit* (= huis) waarschijnlijk aan de Nederlandse dieventaal ontleend is. Men kan *kit and caboodle* met andere allitererende of rijmende uitdrukkingen vergelijken, die het geheel van het bezit aanduiden : *kop en keuvel ; hutje en mutje ; klikken en klakken ; zeil en treil.*

dope /do:p/ [Ndl. *doop*, *saus*].

1. Een verdovingsmiddel, vooral als het door iemand gebruikt wordt die aan zulke middelen verslaafd is : *He has a dope habit ; he is a dope addict.*
2. Een zeer nauwkeurige mededeling waar geen twijfel aan bestaat : *They gave me the straight dope.*
3. Een dom mens, die zo beneveld doet als een verdoofde : *How could you be such a dope ?*
4. Iets berekenen ; gissen, dikwijls met *out* : *Can you dope out the answer ?*
5. Een plan ontwerpen ; een schets maken : *We doped out the plans for the first floor.*

faggot /fægət/, *faggart* /fægərt/ [Ndl. *vangertje*.]

Een *faggot* is een mannelijk homoseksueel : *Greenwich Village is full of faggots.*

Het woord gaat waarschijnlijk op het Ndl. *vangertje* terug – een kinderspel waarbij één de anderen naloopt en tracht te vangen : *Vangertje spelen.* *Faggot* is thans geheel verbreid, maar het was tot voor kort tot de stad New York, het voormalige Nieuw-Amsterdam, beperkt.

finagle /finsigəl/ [Ndl. *fingeren*, *verdichten*, *verzinnen*, *voorwenden*].

Arglistig verwerven ; door zekere (meestal onzuivere) middelen bereiken ; verschalken ; steelsgewijze krijgen : *He finagled a better seat at the opera ; he finagled a ride.*

fluke /flu:k/ [Ndl. *vloek*.]

1. Iets dat, of goed of kwaad, toevallig gebeurt : *The defeat, the victory was a fluke.*
2. Een succesvolle prestatie, die praktisch niet herhaalbaar is : *The goal from thirty feet out in the final period was a fluke.*
3. Een eigenaardig ongeval : *The manner in which he broke his ankle was a fluke.*

glim /glim/ [Ndl. *glim(p)*, *flauw schijnsel* ; *flikkering* ; *vonk* ; *korte, voorbijgaande glans*].

1. Een lamp of kaars : *The lighthouse-keeper adjusts the glim.*
2. De ogen : *Fasten your glims on this.*

hunky-dory /hʌŋki:/ - /do:ri/ [Ndl. *honk*, meet, vrijplaats en uitgangspunt bij kinderspelen + Eng. *door*, deur. Als een kind achter de 'door' van de honk staat, kan het niet meer gevangen worden].

In orde ; op zijn best : *We saw that everything was hunky-dory despite the fire.*

Hunky-dory is thans overal verdrongen door O.K.

mope /mo:p/ [Ndl. *moppen*, verouderde vorm van *mopperen*].

1. Pruilen, mopperen ; ontevreden ronddwalen : *Why are you moping around ?*
2. Ontsnappen ; weggaan ; vertrekken : *It looks as if it's time to mope.*

mug /mʌg/ [Ndl. *mokken*, pruilen, wrevelig zijn].

Lelijke gezichten trekken zoals een slechte toneelspeler : *He mugged his way through the third act.*

patsy /pætsi:/ [Ndl. *patsen*].

Een zwak of onvoorzichtig mens ; een argeloos mens die de schuld van een misdaad op zich neemt : *The real criminal was looking for a patsy.*

patzer /pætsɜ:/ [Ndl. *patser*, ploert, gemene vent, verkwister].

Een slechte schaakspeler ; iemand die zijn schaakfiguren door slecht te spelen verkwist : *My brother plays good chess, but I'm just a patzer.*

poop /pu:p/ [Ndl. *poep*].

1. Onbeschaafd mens : *He's just an old poop.*
2. In de Amerikaanse kindertaal : *drek, vuil.*
3. Nauwkeurige inlichting : *He gave me the straight poop.* (Zie *dope*).

smack /smæk/ [Ndl. *smak*, harde plof, scherpe slag, zoen].

1. Met de vuist op iets slaan : *He smacked him in the mouth.*
2. Een zoen : *She gave him a smack on the cheek.*
3. Een harde plof, een scherpe slag : *The boat hit the water with a loud smack.*

snoop /snu:p/ [Ndl. *snoepen*].

Spioneren ; zich ongevraagd met de aangelegenheden van andere mensen bemoeien : *Why are you snooping around ?*

spook /spuik/ [Ndl. *spoek, spoeken*].

1. Een neger : *They don't let spooks live in the suburbs.*
2. Ongeluk brengen : *He spooked the whole deal.*
3. Opschrikken : *The gunshot spooked the whole house.*

snoot /snuut/ [Ndl. *snoet*].

1. De neus van een mens : *I'll punch you in the snoot.*
2. Het bijvoegelijk naamwoord *snooty* betekent ingebeeld, hoogmoedig, verwaand : *He certainly has snooty manners.*

whicker /hwikər/ [Ndl. *wikker*, bijvorm van *wichelaar* 'waarzegster'].

Iemand bedriegen, voor de gek houden, als een *wikker* door valse voorspellingen.

wiseacre /waizeikər/ [Ndl. *wijszegger* (verouderd)].

Een brutale rakker ; een betweter : *Only a wiseacre would think up something like this.*

zagger /zægər/ [Ndl. *zager*].

Een goedkoop uurwerk : *Where did you get that zagger ?*